
DGBW in de regio Eindhoven

DGBW in de regio Eindhoven

Welkom!

 Van 9:30 tot 12:00 uur

 Telefoon op stil

 Heb je vragen? Stel ze gerust.

Programma

1

Introductie door Annemarie van Doorn, DGBC

2

Interview met Hellen van der Plas, Signify

3

Rondleiding door het Lighting Application Center, Signify

4

Inleiding door panelleden – Martin Mooij (DGBC), Bob Ran (TNO) Ton van Cuijk (Enexis Netbeheer), Willem Alting Siberg (ElaadNL), Martine de Groene (Montea)

5

Panelgesprek – Annemarie van Doorn (DGBC), Bob Ran (TNO) Ton van Cuijk (Enexis Groep), Willem Alting Siberg (ElaadNL), Martine de Groene (Montea), Martin Mooij (DGBC)

Welkom

Annemarie van Doorn
Directeur **DGBC**

Interview met Hellen van der Plas

CEO, Signify

Rondleiding door het Lighting Application Center

Signify

Introductie door de panelleden

Martin Mooij, DGBC

Bob Ran, TNO

Ton van Cuijk, Enexis Netbeheer

Willem Alting Siberg, ElaadNL

Martine de Groene, Montea

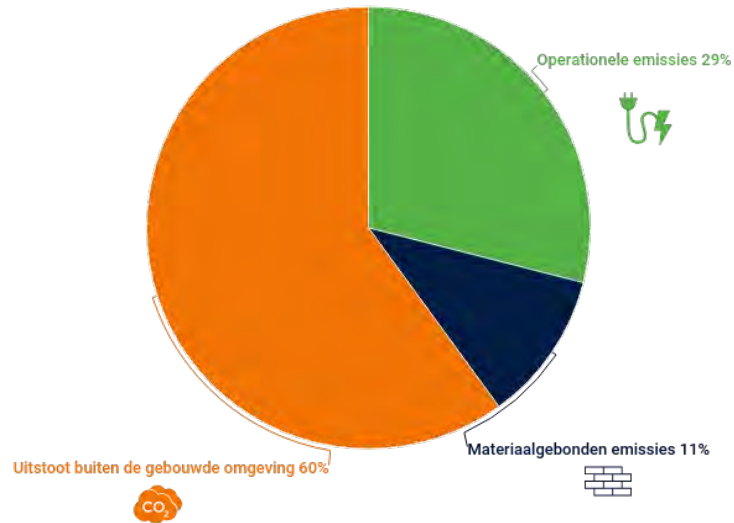
Martin Mooij, DGBC

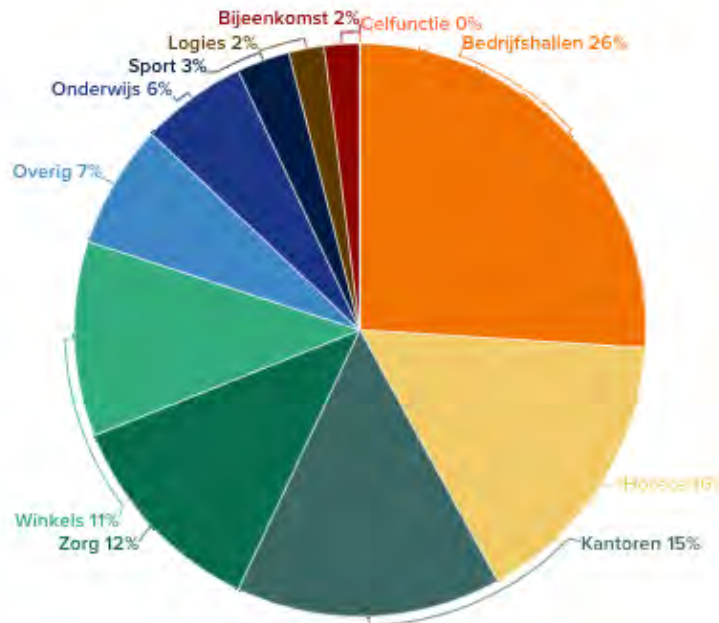
CO₂-emissies in Nederland: 40% bouwsector, verdeeld over operationele en materiaalgebonden emissies

Percentages CO₂-uitstoot van de gebouwde omgeving in Nederland (KEV, NIBE)

Bedrijfshallen zijn de grootste sector in de Ubouw

PJ finaal energieverbruik (verdeling u-bouw)

Er zijn grote besparingsmogelijkheden En opwekmogelijkheden....

- Paris Proof stelregel: 2/3 besparen
  - Dringende behoefte aan regelgeving (energielabels)
- Logistiek: meer mogelijk: Energiecentrales
  - Paris Proof doel aangepast naar -25 kWh/m^2
- Netcongestie een belemmering
  - Invoeden PV
  - Overstap naar gasloos met warmtepompen
  - Elektrisch laden auto's en trucks

Het elektriciteitssysteem in beweging

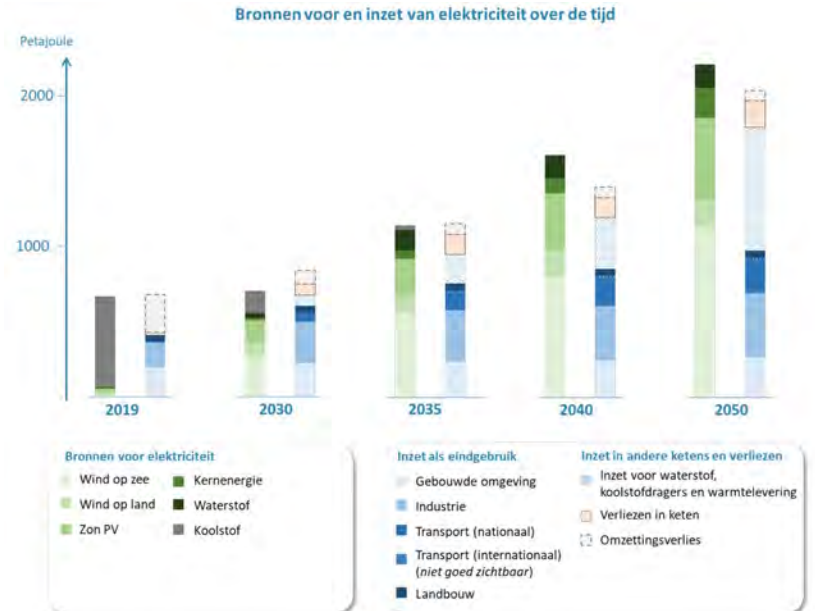
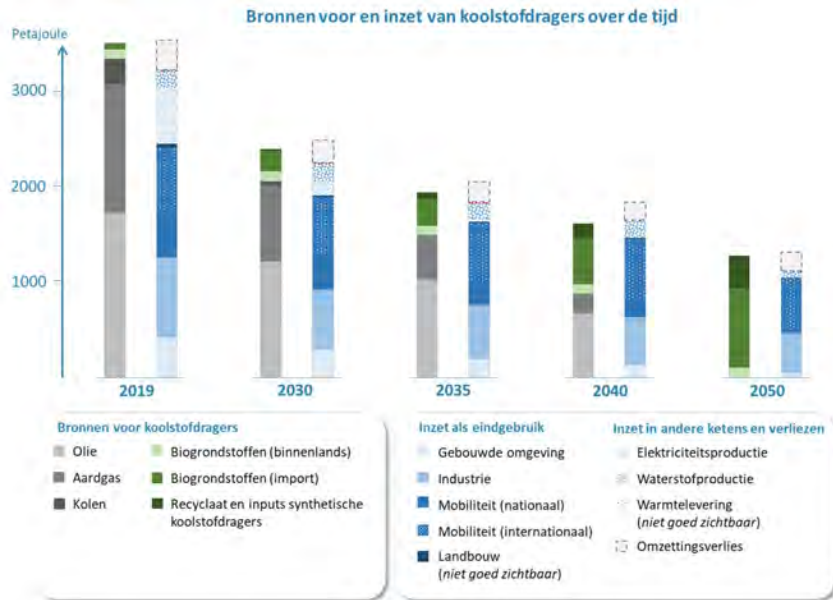
Bob Ran, TNO

Het elektriciteitssysteem in beweging

Bob Ran
Programma Manager Elektriciteitssysteemtransitie
bob.ran@tno.nl

De rol van elektriciteit in de energiemix wordt steeds belangrijker

Bron: Nationaal Plan Energiesysteem, EZK

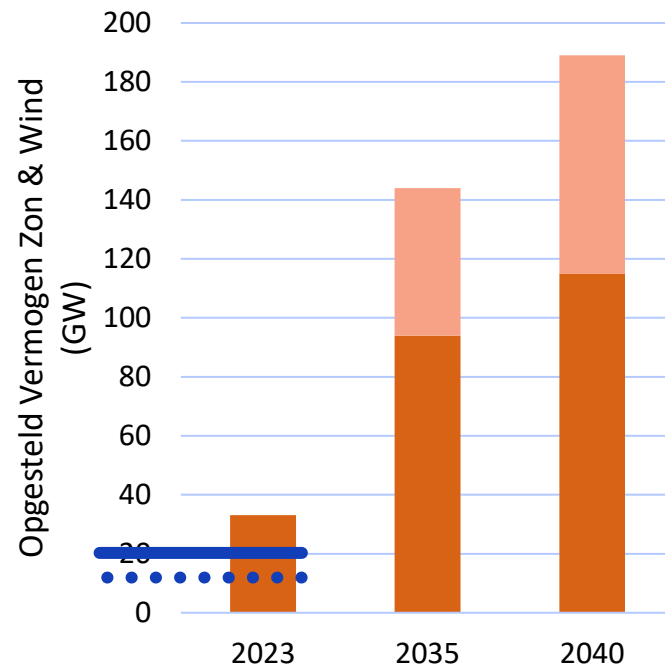
Het elektriciteitssysteem staat voor een enorme uitdaging dus verlaag gebruik op games

Toekomstige opwek

- Pieken in aanbod zon + wind groeien tot wel > 100 GW

De vraagkant

- De huidige NL piekvraag is ongeveer 20 GW & gemiddeld 13 GW
- De elektriciteitsvraag moet groeien en flexibel worden

Bron: ii3050 scenario, NBNL

De uitdaging

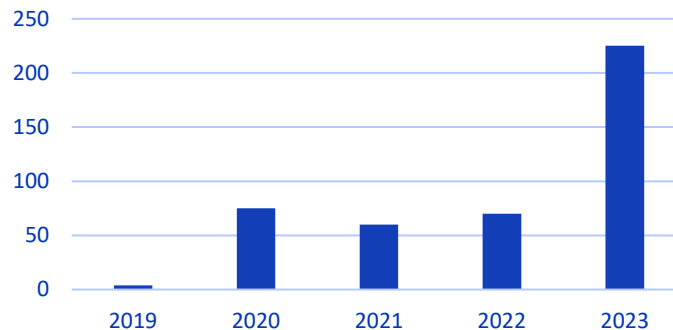
Balansproblematiek.

- Business case van hernieuwbare opwek in het geding
- Met als gevolg: plannen worden niet gerealiseerd
- Kosten in toekomstige uren met veel duurzaam -> **laag** weinig duurzaam -> **onzeker**

Transport problematiek.

- We lopen nu al tegen de limieten van het net op.
- Het net is een limiterende factor voor het behalen toekomstige doelen

Uren met negatieve prijzen

Bron: Transparency Platform, ENTSO-E

“The energy transition will require a doubling or tripling of the electricity grid. This impact on infrastructure and society is huge” – TenneT Target Grid

“Zelfs mét aanpassingen en forse investeringen moeten we de komende jaren rekening houden met netschaarste” - Landelijke actieplan netcongestie [2]

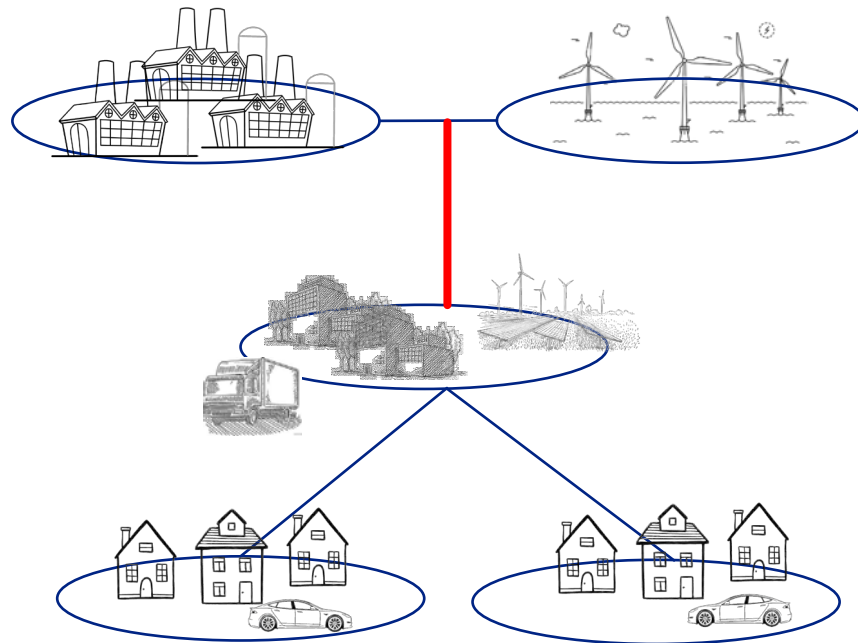
Maar elektriciteit moet worden getransporteerd

Idealiter doen we alsof het net er niet is

- Altijd voldoende capaciteit
- Altijd toegang tot (duurzame) energie

Dat kan niet altijd

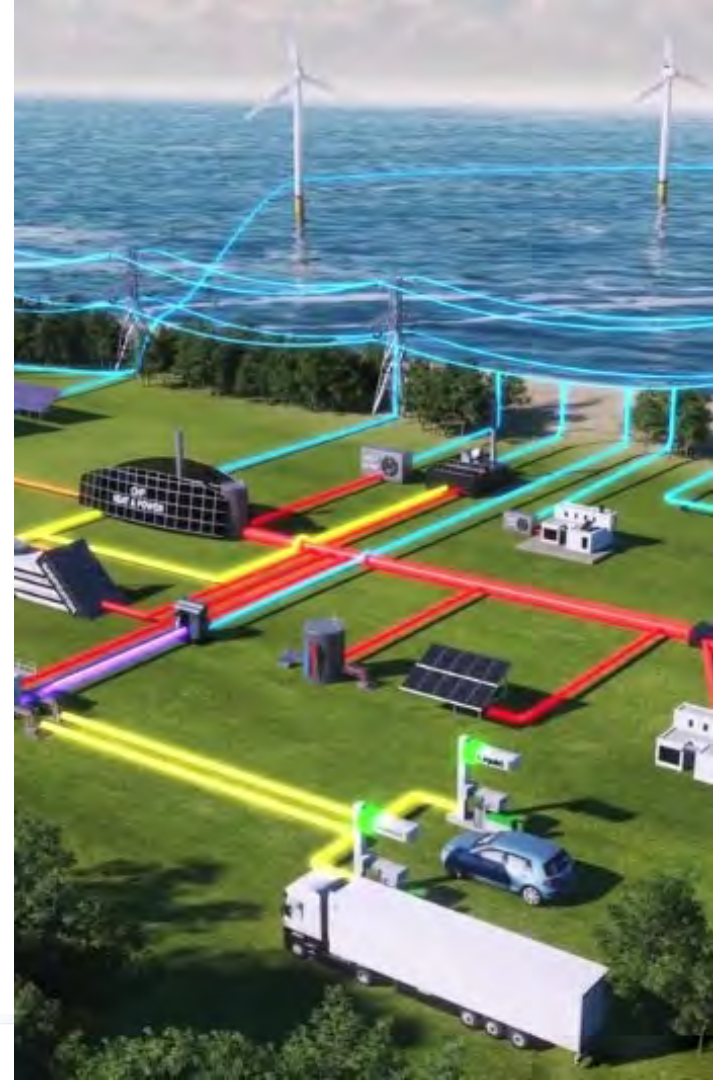
- We lopen nu al tegen de limieten van het net op.
- Soms even dimmen om net nu effectiever te gebruiken
- Effectiever omgaan met bestaande en nieuwe netinfra

Wat betekent dit voor de eindgebruiker?

Veel duurzame energie in het toekomstig energiesysteem

- Waarde voor de eindgebruiker om te elektrificeren
- De eindgebruiker gaat in de toekomst meer worden blootgesteld aan fluctuerende marktprijzen.
- Waarde voor de eindgebruiker om mee te bewegen met duurzame opwek -> **in welke mate is dit haalbaar?**
- Effectiever omgaan met bestaande en nieuwe netinfra

Ton van Cuijk, Enexis Netbeheer

Ton van Cuijk

Portefeuille Regisseur Flexibility

Transportschaarste en oplossingen door de inzet van flexibiliteit

Dutch Green Building Week 2023

10 oktober 2023

Key figures

Electricity grid

144,900 km | 2,941,000 connections | 31 TWh

Gas grid

46,200 km | 2,303,000 connections | 4,714 Mm³

Installed renewable energy capacity

in megawatt

10,600 +25%

2022 10,600

2021 8,500

Number of connections feeding energy back into the grid

in numbers

857,159 +27%

2022 857,159

2021 671,348

Workforce Enexis

in numbers

4,984 +0.7%

2022 4,984

2021 4,947

Work package

in millions of euros

1,027 +7%

2022 1,027

2021 959

De energietransitie is in volle vaart

1

Zonne-energie

- Zon op dak
- Zonneparken

2

Windenergie

- Windmolens

3

Elektrisch Vervoer

- Laden achter de (bestaande) meter
- Publieke laadpalen

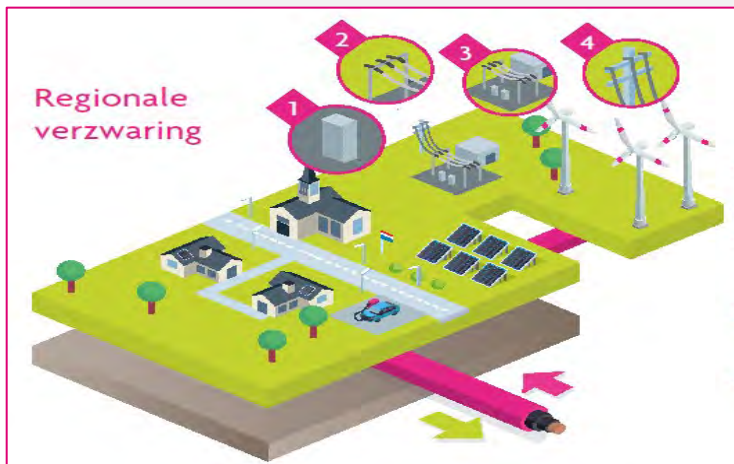
4

Verduurzaming van woningen en industrie

- Warmtepompen
- Vervanging aardgas industriële processen

Doorlooptijden netverzwaring

1 Uitbreiding met transformator in bestaand onderstation.

2 Uitbreiding midden-spannings-station.

3 Nieuw middenspannings-station bouwen

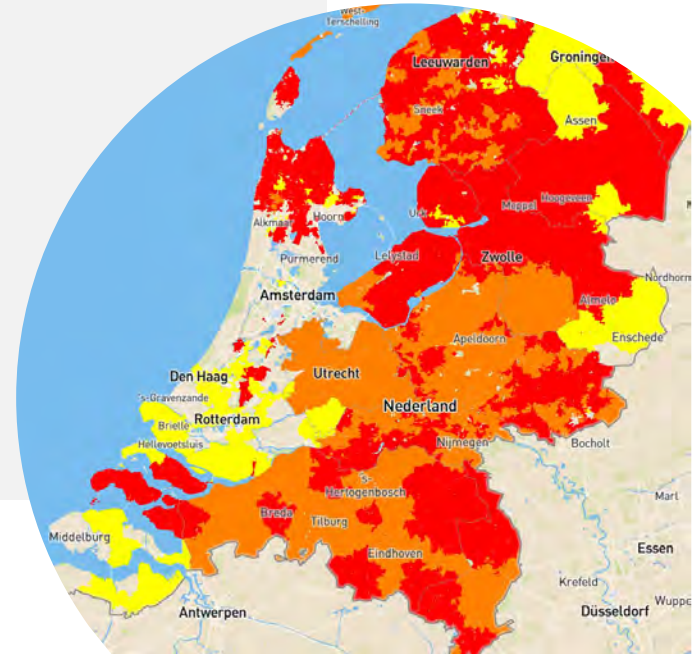
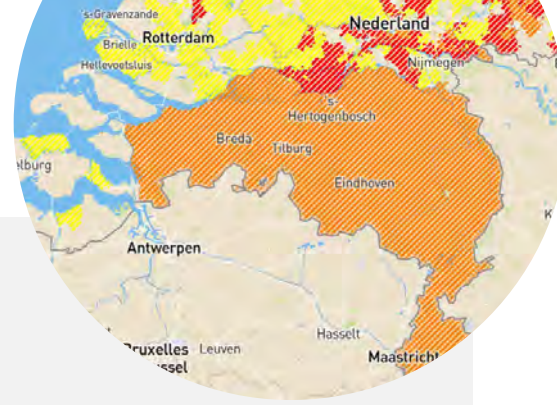
4 Nieuw onderstation waar hoog- en middenspanning worden gekoppeld

Transportschaarste

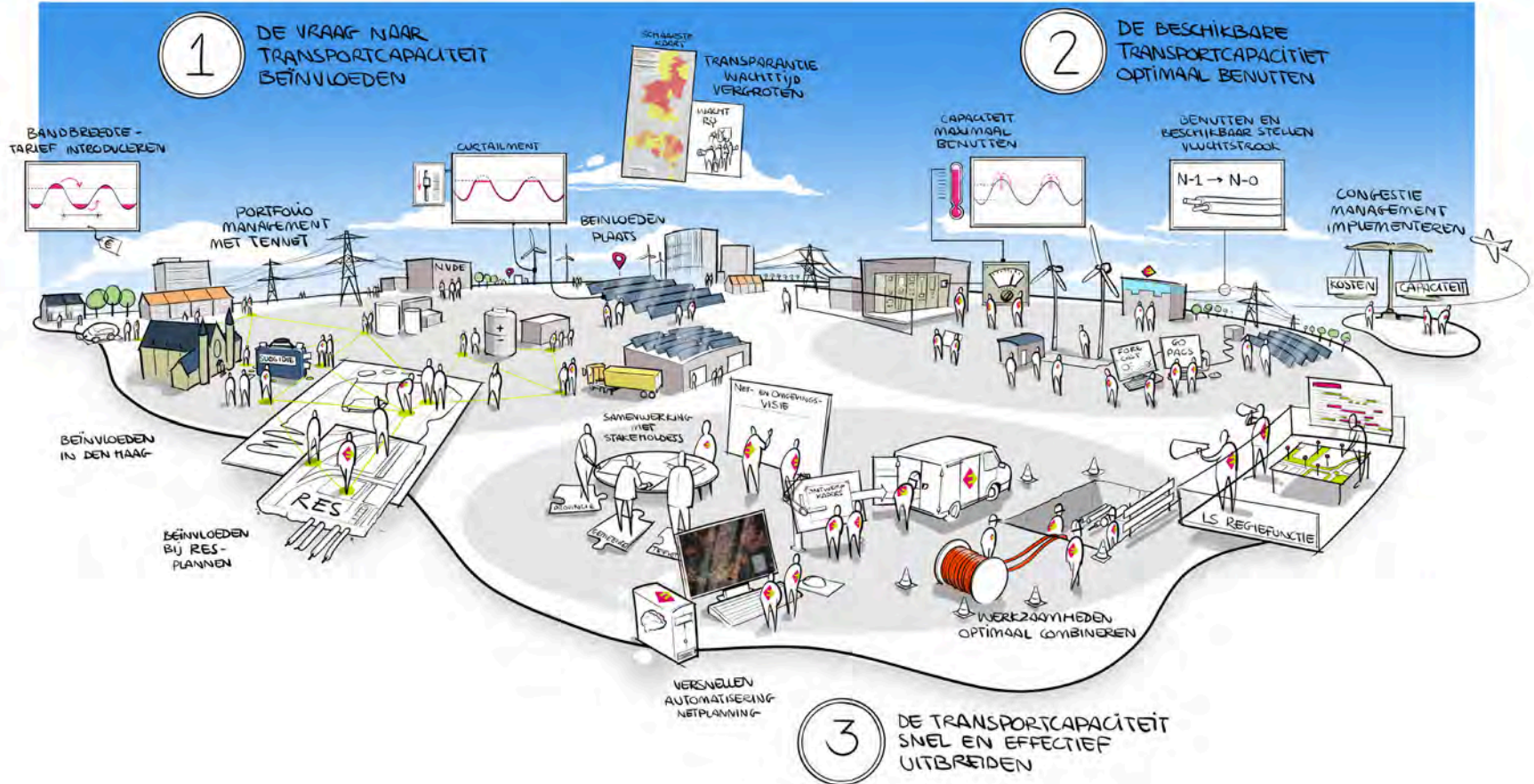
- Door energietransitie en economische groei **veel vraag naar meer capaciteit** op het net
- Het **verzwaren** van ons net **kost tijd**
  - Het is arbeidsintensief
  - Er is een groot tekort aan technici in Nederland
  - Lange doorlooptijd vergunningsprocessen

De **behoefte aan oplossingen** neemt toe!

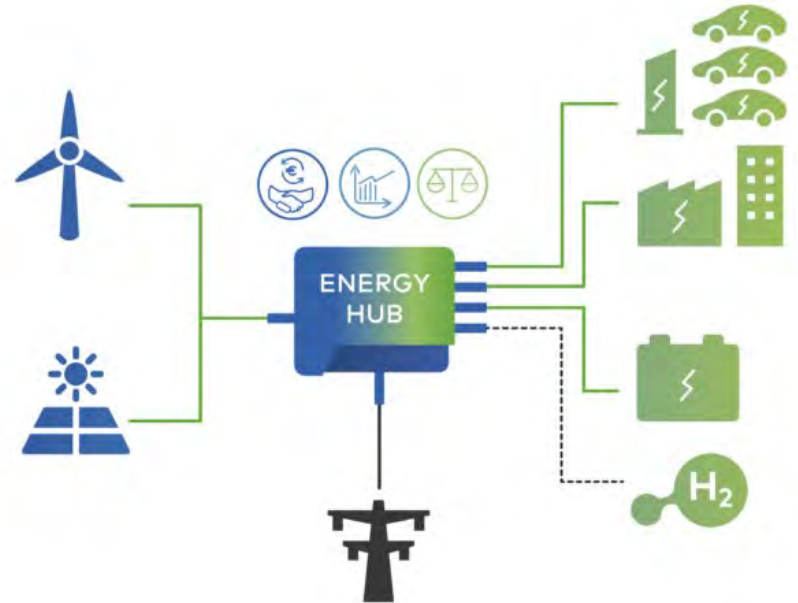
Drie oplossingsrichtingen

Energiehubs

Energiehubs zijn slimme **decentrale** energiesystemen waar **lokaal** (duurzame) energie wordt geproduceerd, opgeslagen en onderling toegepast om **samen** een **doel** te bereiken.

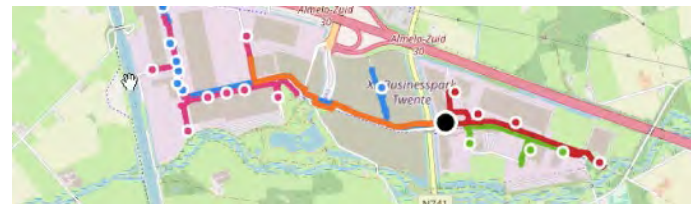
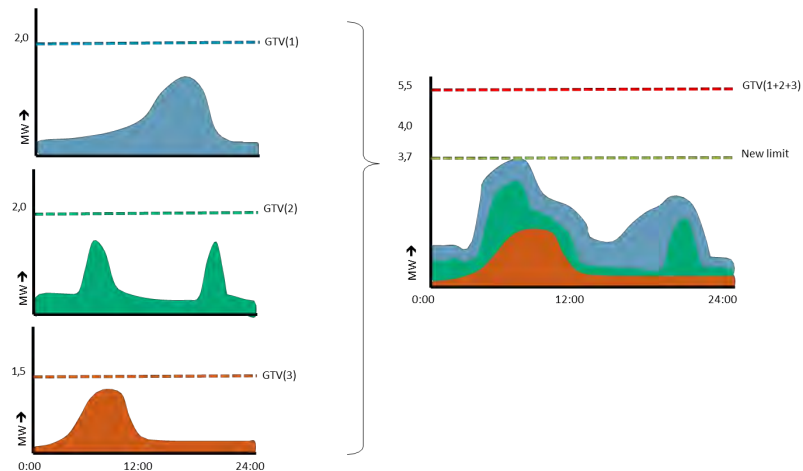
- Efficiënte inzet van flexibele assets
- Toegang tot het net tijdens congestie
- Lokaal gebruiken van energie

Netbeheerders faciliteren Energiehubs via nieuwe groepscontracten en het delen van netdata

- Groepstransportcontracten stellen meerdere, lokaal geclusterde, **nieuwe en bestaande klanten** in staat om hun **netcapaciteit te delen**
- Klanten **verdelen zelf de capaciteit**
- Netbeheerders blijven verantwoordelijk voor het **onderhoud en de veiligheid** van het net
- Netbeheerders **delen informatie over nettopologie**, energiestromen en netlimieten
- Netbeheerders verwachten vanaf medio 2024 **groepscontracten** aan te bieden

Energiehubs vereisen een nieuwe benadering van energiegebruik van zowel klanten als netbeheerders

- Het creëren van een energiehub vergt veel **kennis, afstemming en vertrouwen** tussen partijen
- De meeste klanten zijn zich nog steeds niet bewust van hun **huidige en toekomstige energiebehoeften** en missen opties
- **Nieuwe energiediensten en adviserende partijen** zijn nodig om klanten te begeleiden en een energiehub veilig te exploiteren
- Netbeheerders kunnen faciliteren door informatie te delen, maar het begint met een **sterke lokale stimulans, samenwerking en analyse**

Dank voor uw aandacht

Ton van Cuijk - Enexis

Willem Alting Siberg, ElaadNL

Netaansluiting en netcongestie voor logistiek

Willem Alting Siberg

10 oktober 2023

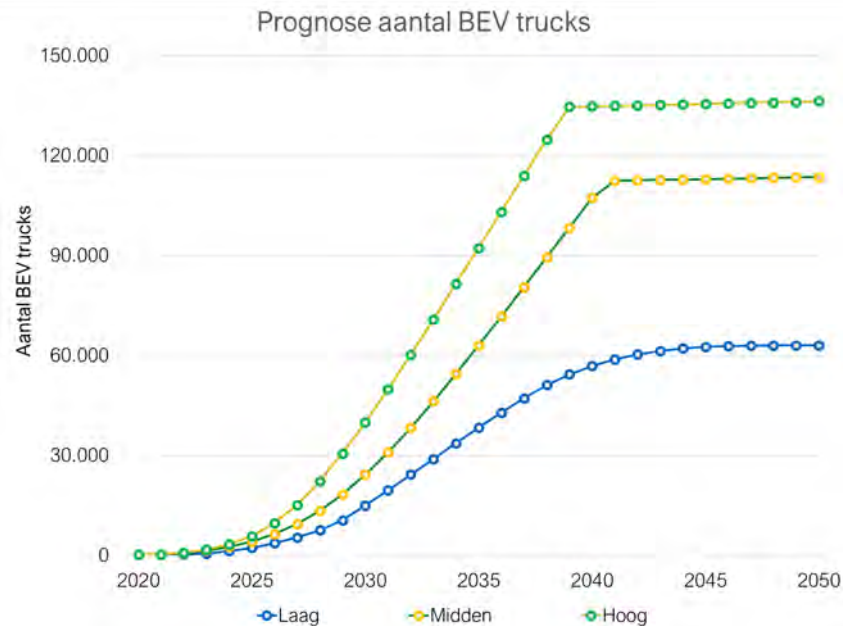
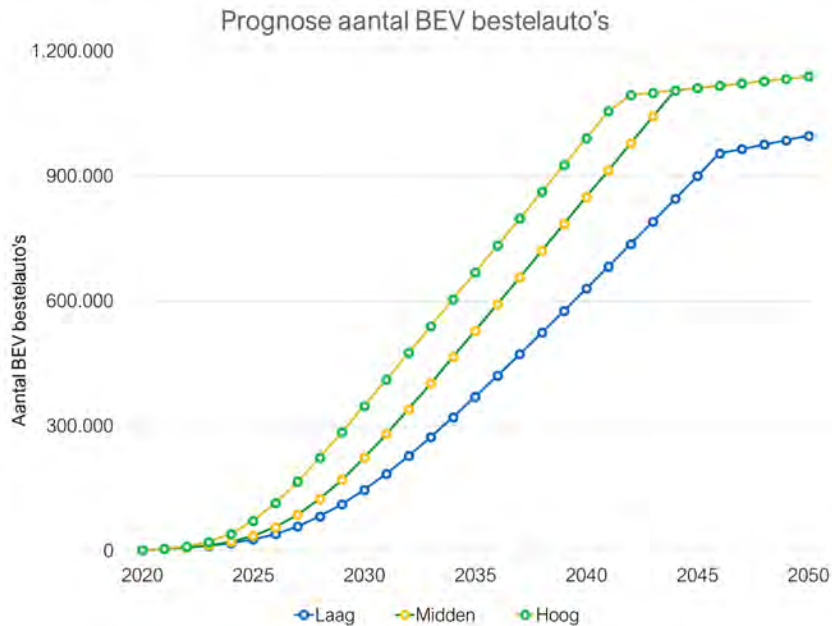
Over ElaadNL

- 2009 opgericht door netbeheerders
- Kennis- en innovatiecentrum elektrisch vervoer
- Activiteiten:
  - Outlooks
  - Netimpactanalyses
  - Slim laden → protocollen
  - Cybersecurity
  - Testlab (interoperabiliteit, slim laden, power quality)

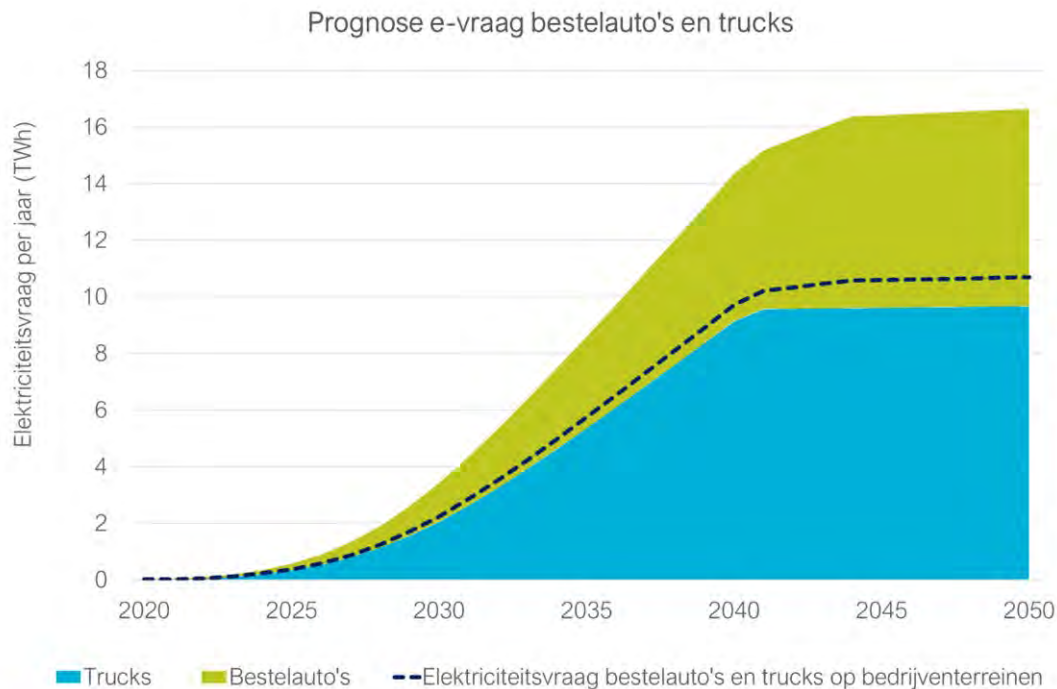

Groei # e-voertuigen

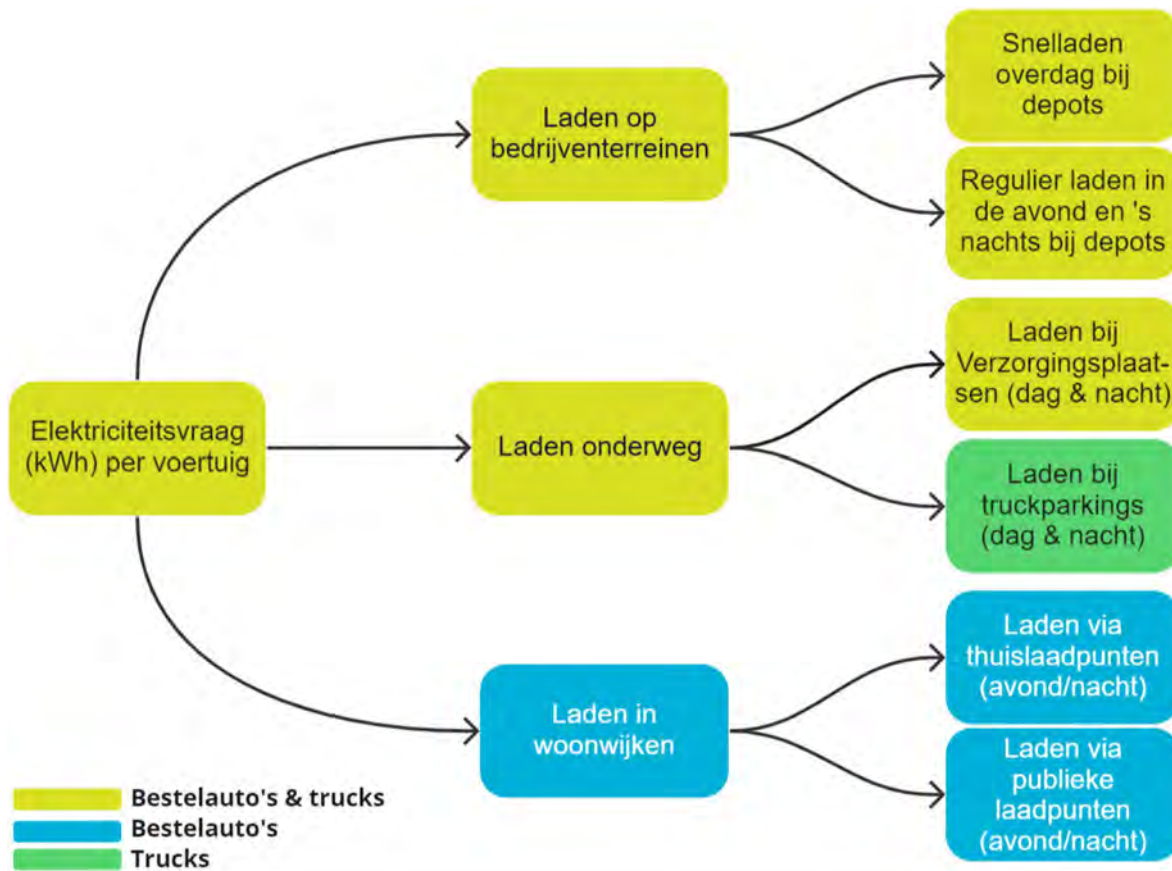

Elektriciteitsvraag logistiek

16,7 TWh in 2050

Laadlocaties

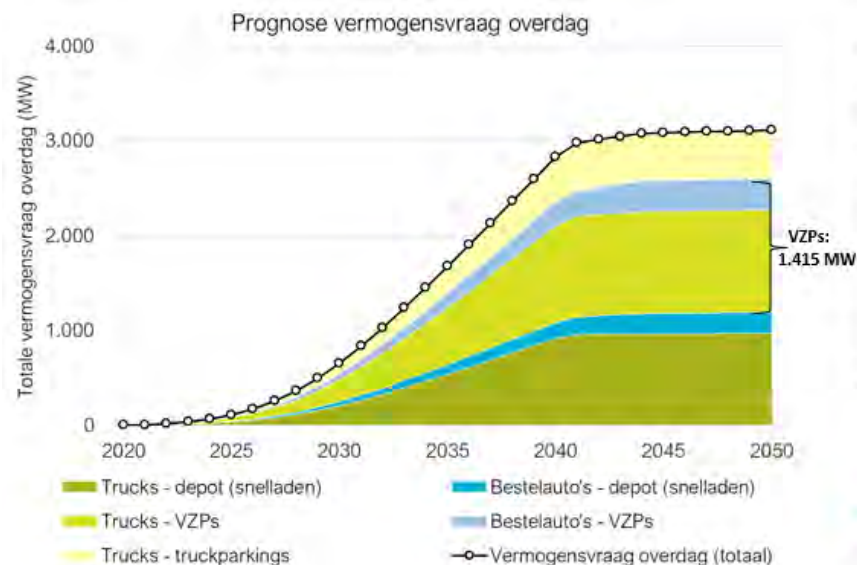

Vermogensvraag

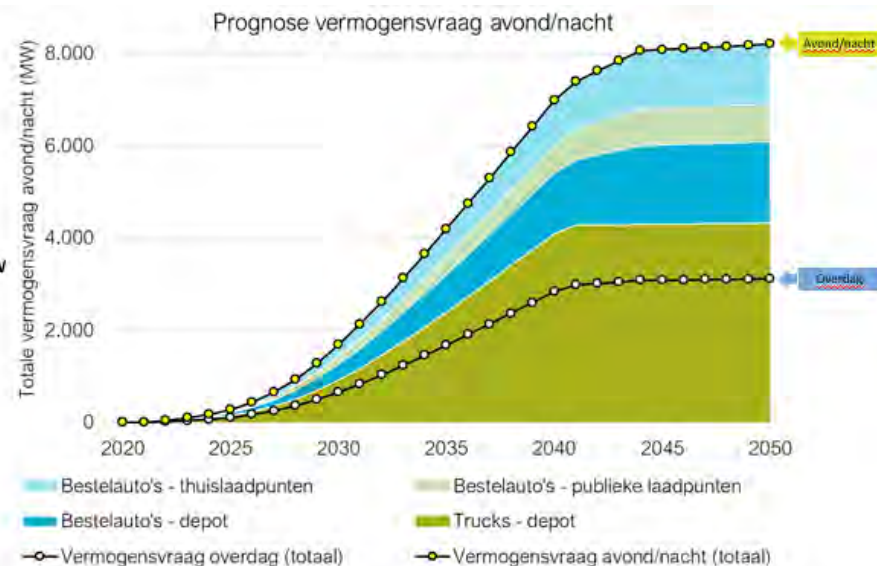
Overdag 3 GW

(bovenop huidige belasting)

's Nachts 8 GW

(in beschikbare vrije ruimte?)

Hoeveel vermogen heb ik nodig? En wat voor aansluiting heb ik op termijn nodig?

Vuistregel:

Personenwagen = 3-10kW

Bestelbus: 10-20kW

Bakwagen: 20-40kW

Truck: 30-60kW

→ *Vuistregel geeft een indicatie. Wil je meer gedetailleerd beeld? Bereken dan het benodigde elektrische vermogen van je vloot met de [rekentool](#) van ElaadNL*

→ *Benodigd vermogen hangt af van:*

- *Rittenpatroon/kilometrage*
- *Aantal uren op depot*
- *Gelijktijdigheid*
- *Slim opladen!*

A screenshot of the Elaad.nl website. The page title is 'Rekentool Elektrificatie Logistiek'. The text explains that the tool is for businesses in the logistics sector planning to electrify their fleet. It provides instructions on how to use the tool by filling out a registration form. The page also has a section for 'Bedrijfsgegevens' (Company details) with a form field.

Elaad.nl Home Info Privacy

Rekentool Elektrificatie Logistiek

Heeft u een bedrijf in de logistieke sector en bent u van plan uw vloot te elektrificeren dan kunt u deze rekentool gebruiken om een inschatting te krijgen van het verwachte piekvermogen wat nodig zal zijn voor uw vloot. Zo kunt u een idee krijgen of dit past binnen uw huidige aansluiting of dat een verzwaring nodig is. Let op: Deze inschatting gaat alleen over het benodigde vermogen voor het laden van elektrische voertuigen. Niet over andere verbruikers op de aansluiting.

Hoe te gebruiken?

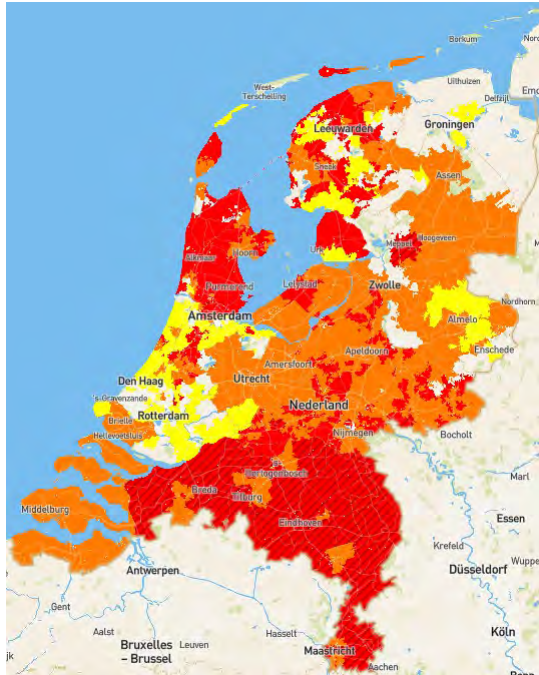
U kunt de tool gebruiken door per vestiging uw gegevens in te vullen in het registratieformulier. Wanneer de gegevens zijn ingevuld klikt u op 'Calculatie' voor een inschatting van het verwachte piekvermogen op de ingevulde vestiging.

Bedrijfsgegevens

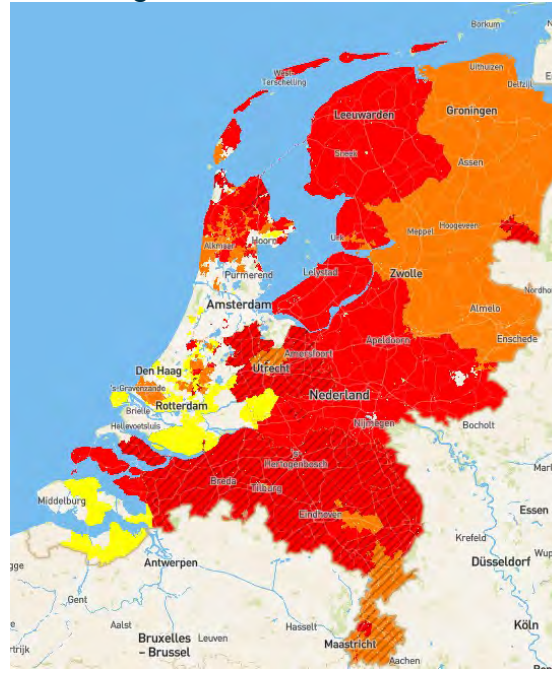
De [rekentool](#) houdt al rekening met slim laden

Is er netcongestie in mijn gebied?

Afname

Invoeding

Bij netcongestie: Is aansluiten dan helemaal niet mogelijk?
Soms is aansluiting met beperkt vermogen of met tijdelijke transportbeperking mogelijk

Wat kan ik zelf doen?
Contact opnemen met de netbeheerder, goede prognose afgeven, ook voor de lange termijn (2030, 2035)

N.B. ook als er géén congestie is kan er een wachtlijst zijn!

11 september; zie voor de meest actuele cijfers en de legenda bij de kleuren de [website](#) van Netbeheer Nederland. De knelpunten betreffen **alleen grootverbruik** aansluitingen. Dit zijn zakelijke aansluitingen groter dan 3x80A.

RESEARCHING AND
TESTING SMART
AND SUSTAINABLE
E CHARGING

Martine de Groene, Montea

Netcongestie en toekomst logistiek vastgoed

11 Oktober 2023

MORE INFORMATION:
MONTEA.COM

martine.degroene@montea.com

Uitdagingen

Duurzaamheids-ambities:

- Nieuwe en bestaande locaties gasloos
- PV installaties
- Zero emission zones

Overleg met huurders

- wensen / eisen tav EV

Overleg met parkmanagement

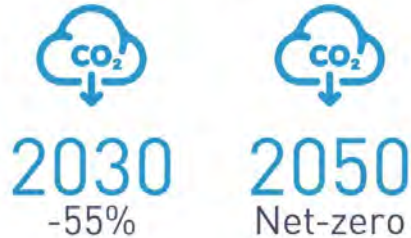
- mogelijkheden voor samenwerking en delen van beschikbare capaciteit

Environmental, Social & Governance (ESG)

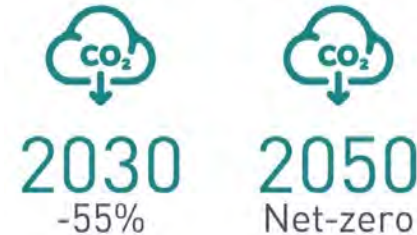
Existing portfolio

Targets greenhouse gas emission

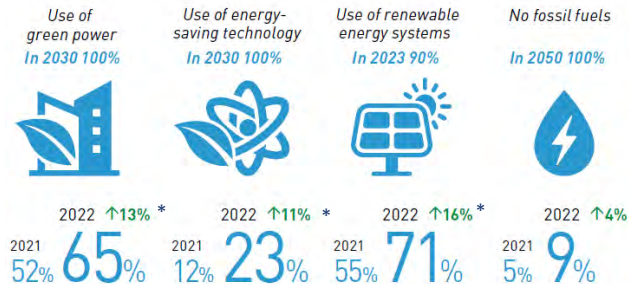

New developments

Targets greenhouse gas emission

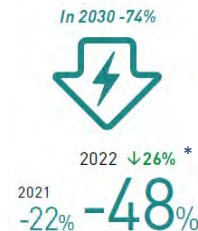

Actions

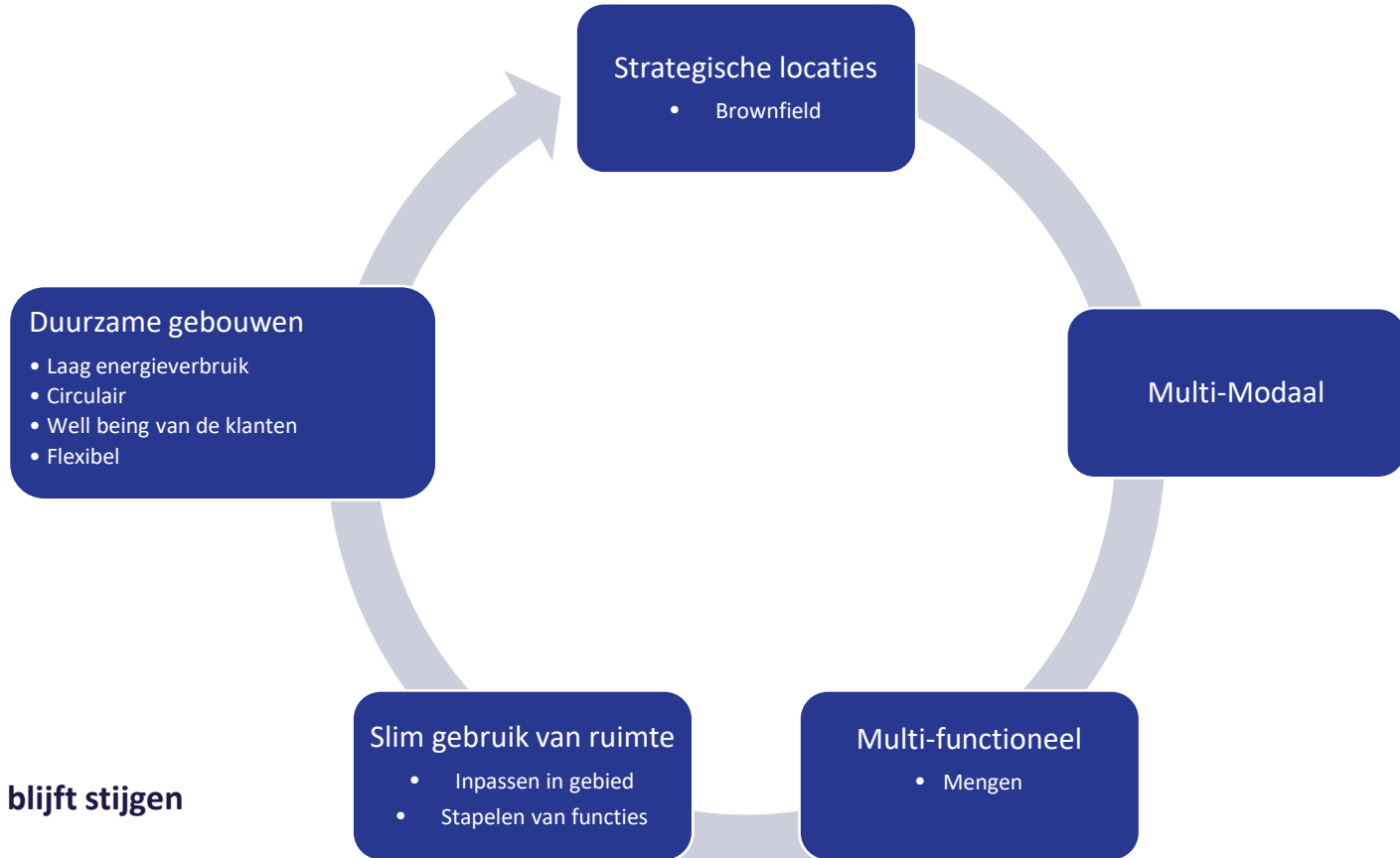
Actions

Reduce energy intensity compared to 2021 CRREM target (1.5°C scenario)

* Percentage subject to validation by external auditor, final results will be communicated in the integrated annual report

Ruimte voor distributie centra schaars

- **Vorraad groeit snel**
- **Vraag naar logistiek vastgoed blijft stijgen**
- **Aanbod is beperkt**
- **Steeds minder nieuwe locaties beschikbaar**

Toekomstig logistiek vastgoed

- Landschappelijke inpassing
- Verzachten van volume
- Natuurlijke materialen
- Vergroenen van de gevel
- Stedebouwkundig inpassen
- Functiestapeling
  - zon op het dak
  - parkeren op het dak
  - recreatie op het dak
  - kassen op het dak
  - DC op het dak
- Functie mening
  - appartementen
  - daktuin

Panelgesprek

Bob Ran
Program Manager
Regional Energy
Transition
TNO

Ton van Cuijk
Portefeuille
Regisseur
Flexibiliteit
**Enexis
Groep**

Willem Alting Siberg
Directielid
Strategie en
Finance
ElaadNL

Martine de Groene
Property
Asset
Manager
Montea

Martin Mooij
programma-
manager
**Dutch Green
Building
Council**

Annemarie van Doorn
Algemeen
Directeur
**Dutch Green
Building
Council**

DG
BC

**Dutch Green
Building Council**

Zuid Hollandlaan 7
2496 AL Den Haag

+31 (0)88 55 80 100
info@dgbc.nl

DGBC.nl

